

KVHAA
ÅRSBOK 2024

Ask med lock.
Meissen - porslin.
Inköpt i Meissen
hösten 1909 af
Kausleridot Hj. Rettig
och Fil. Hand. E. H. Rettig.

Lockask från salongen på Villagatan 3. Enligt Herbert Rettigs anteckning köpte han och fadern Hjalmar asken under en resa i Tyskland 1909. I februari 2024 inleddes en föremålsinventering. Den gamla handskrivna informationen blir digital när Rettigska samlingen i sin helhet registreras i en databas. Inventarienummer: RV391. Foto: Kungl. Vitterhetsakademien.

KUNGL. VITTERHETS
HISTORIE OCH
ANTI KVITETS AKADEMIEN

ÅRSBOK 2024

STOCKHOLM 2024

THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF LETTERS,
HISTORY AND ANTIQUITIES

ACADÉMIE ROYALE SUÉDOISE DES
BELLES-LETTRES, DE L'HISTOIRE
ET DES ANTIQUITÉS

KGL. SCHWEDISCHE AKADEMIE FÜR LITERATUR,
GESCHICHTE UND ALTERTÜMER

© De enskilda författarna och KVHAA, Stockholm 2024

Grafisk formgivning: Lars Paulsrud

witterhetsakademien.se

ISBN 978-91-88763-56-3, ISSN 0083-6796

Italgraf Media, 2024

INNEHÅLL

- 7 Preses hälsningstal
- 11 År 2024 tilldelade medaljer och priser

MINNESORD

- 19 Nils-Arvid Bringéus
- 27 Olof Ruin
- 33 Birgit Arrhenius
- 41 Tryggve Mettinger

FÖREDRAG

- 49 Stefan Helgesson: *Det förflutnas problem i afrikansk litteratur*
- 61 Karl Wennberg: *Vad vet vi om mångfald – och vad vet vi inte?*
- 71 Helge Jordheim: *Alle tidens former och farger. Tidsrom og synkronismer i tidligmoderne kunnskapshistorie*
- 97 Karin Sennefelt: *Karl XI:s mage*
- 113 Torbjörn Lodén: *Vitterhetsakademien i världen. En sinologs perspektiv*
- 127 Johan Bjureberg & Kenny Skagerlund: *Psykisk hälsa och lärande hos barn och unga*
- 139 Lars Strannegård: *Bildning i en digital tid*

- 147 Christian Høgel: *Barlaam och Ioasaf. Om hvordan oversættelser langs Silkevejen skabte verdenslitteratur i middelalderen*
- 155 Birgitta Svensson: *Kulturarvens betydelse. Minnespolitiken och det förflutna*

ÅRSBERÄTTELSE, FÖRTECKNINGAR ÖVER LEDAMÖTER,
AKADEMIFORSKARE OCH PERSONAL

- 171 Ständige sekreterarens årsberättelse
- 177 Vitterhetsakademiens kulturfästigheter
- 189 Årsberättelser från vissa forskningsföretag m.m.
- 207 Publikationer utgivna 20.3.2023–19.3.2024
- 209 Alfabetisk förteckning över Akademiens ledamöter
- 226 Akademiens ledamöter i invalsordning
- 229 Ledamöternas fördelning på klasser
- 231 Avlidna ledamöter 20.3.2023–19.3.2024
- 232 Akademiens utskott och nämnder
- 238 Vitterhetsakademiens akademiforskare
- 239 Akademiens personal

TRYGGVE METTINGER

EN DAG I SLUTET av september 1984. Det var dags för tentamen av Hoseabokens hebreiska. Mettinger var min examinator. Tentamen skulle ske muntligt och enskilt i hans tjänsterum på Sandgatan i Lund. Min fru väntade vårt första barn och det var dags för förlösning. Jag ringde min examinator, lite bävande, och framförde mitt ärende. ”Gud välsigne dig käre broder”, utbrast han.

Tryggve N.D. Mettinger avled den 23 oktober 2023 i en ålder av 83 år. Han var professor i Gamla testamentets exegetik i Lund 1978–2003. Sedan år 2000 var han arbetande ledamot i Vitterhetsakademien.

Mettinger föddes i Helsingborg 1940 i ett hem präglad av frikyrklig tradition. Det var nog där han först fascinerades av de bibliska texterna. Men hans forskning var aldrig konfessionell. Själv insisterade han på en skarp gräns mellan det han menade sig veta som forskare och det han trodde som kristen, även om, som han sa i en föreläsning, det nog fanns en spiraltrappa mellan tro och vetenskap.

Tryggve Mettingers akademiska bana började med studier i teologi, komparativ litteraturvetenskap, semitiska språk och egyptologi i Lund och Köpenhamn. I Lund tog han 1963 filosofie magisterexamen i litteraturvetenskap och religionsvetenskap. År 1971 blev han teologie doktor och docent i Gamla testamentets exegetik. Redan 1978, 38 år gam-

mal, blev han professor i Gamla testamentets exegetik vid Teologiska fakulteten i Lund. Han blev Lund trogen till sin pensionering år 2003. Under olika perioder var han gästprofessor vid Princeton Theological Seminary, USA, institutionen för semitiska språk vid universitetet i Kampen, Holland, institutionen för Mellanösternstudier vid universitetet i Stellenbosch, Sydafrika, och institutionen för religionsvetenskap vid universitetet i Utrecht, Holland. I Sverige var han i omgångar rådgivare till Bibelkommissionen i det översättningsprojekt som resulterade i *Bibel 2000*.

Mettinger var på sin tid en av de mest produktiva och framstående professorerna vid Teologiska fakulteten i Lund. Hans doktorsavhandling bar titeln *Solomonic state officials. A study of the civil government officials of the Israelite monarchy* (1971). Den behandlar kunglig administration och sakral maktlegitimation i det gamla Israel. Den andra lika detaljerade men mer omfångsrika monografin följde snabbt, *King and Messiah. The civil and sacral legitimation of the Israelite kings* (1976). Den undersöker folkförsamlingens roll, smörjelsen av kungen och utnämningen av kungen till Guds son.

Snart kom den tredje monografin, *The dethronement of Sabaath. Studies in the Shem and Kabod theologies* (1982). Här undersöker Mettinger teologier om Guds närvaro i templet. Framför allt är Namnet (*Shem*) och Härligheten (*Kabod*) av intresse. Teologerna, menade Mettinger, var svar på traumatiska upplevelser orsakade av förstörelsen av Jerusalems tempel. I arbetet syns tydligt Mettingers bestående intresse för olika gudsföreställningar i det gamla Israel.

Året därpå var det dags för en mindre men banbrytande studie, *A farewell to the servant songs. A critical examination of an exegetical axiom* (1983). Den bygger på en artikel som Mettinger skrev för att hylla sin företrädare i Lund sex år tidigare. Han gör upp med den för många självklara föreställningen om de så kallade tjänarsångernas speciella karaktär och visar att de i stället är en integrerad del av Deuteroprofetas budskap om Israel. Jag läste artikeln tidigt under mina studier och

Foto: Solvi Mettinger.

fångades av den precisa analytiska stilen. Inte ett ord för mycket – eller för lite. Den vänder på en lång och inflytelserik forskningstrend och ger nya insikter.

Nu var det dags för Mettingers första större bok på svenska, *Namnet och närvaron. Gudsnamn och gudsbild i böckernas bok* (1987). Här fortsätter och fördjupar han studierna av olika gudomliga namn, såsom JHWH och Herren Sebaot, samt gudsbeteckningar såsom konung, förlössare och frälsare. Boken har uppdaterats och översatts, till engelska 1988, spanska 1994, koreanska 2006, portugisiska 2008 och italienska 2009. I dag är den ett välkänt standardverk på sitt område. Med väl valda formuleringar sa Mettinger en gång i ett samtal med ironisk självdistans: ”Först kungliga administratörer, sedan kungar, och nu Gud. Nästa bok blir en självbiografi.” Så blev det inte.

Andra böcker och artiklar följde i rask takt genom åren. De behandlade anikonismen i den allra tidigaste israelitiska religionen, föreställningar om döende och uppstigande eller återuppstående, semitiska gudar, litterära aspekter i berättelsen om Edens lustgård samt astrofysik och skapelsetro. Innan, under och efter sina år som professor fortsatte Mettinger enträget sin forskning, publicerade ovanligt mycket utan att ge avkall på akademisk noggrannhet och etablerade sig som en av de internationellt ledande forskarna inom sitt ämne. Det var känt bland studenter och doktorander att Mettinger inte ville bli störd på förmiddagarna. Då forskade han vid sitt skrivbord i Borgeby eller på Universitetsbiblioteket i Lund. Hans sista monografi är en hyllning till kärleken. I boken *Sångernas sång. En mästars dikt om kärleken* (2016) tillämpar han litterära perspektiv på Höga visan och läser denna bibelbok som en hyllning till den skapelsegivna kärleken bland människor. ”På livets stora teater är kärleken själva spelstycket; allt annat är bara kulisser”, säger den gamle forskaren.

Mettingers forskning attraherade doktorander till ämnet vid Lunds universitet. Under åren som professor fostrade han nya doktorer och skapade ett dynamiskt forskarseminarium. Hans kunskap var enorm, och

han delade frikostigt med sig, på små lappar, i föreläsningar och seminarier eller på annat sätt. Hans betydelse för Gamla testamentets exegetik i Sverige kan knappast överskattas.

Hur gick tentamen? Jag fick en ny tid i början av oktober. Mettinger började med några enkla frågor. De gick bra. Sedan blev frågorna svårare och svårare. De gick också bra. Han var nöjd och gratulerade till en väl genomförd tentamen. Så frågade han: ”Hur gick det, pojke eller flicka?” ”En pojke, Michael.” Han tyckte om det hebreiska namnet, tog fram sin tjockaste bok från hyllan – *King and Messiah* – och räckte över den med en dedikation. ”Till Samuel, strax efter Michaels dag.” För mig och min hustru var Michael ”King and Messiah”. Det märkte Mettinger nog. Jag anade att han såg längre än till den svåra hebreiska texten, bortom de intensiva studierna och till sådant som livet i övrigt har att erbjuda. Jag blev aldrig hans doktorand – men väl assistent i bibelvetenskap. Jag minns honom som den ihärdige forskaren, den fängslade och retoriskt skicklige föreläsaren, som krävande examinator och omtänksam vän. *Requiescat in pace.*

Samuel Byrskog